

مجلس شورای اسلامی ایران

رساله

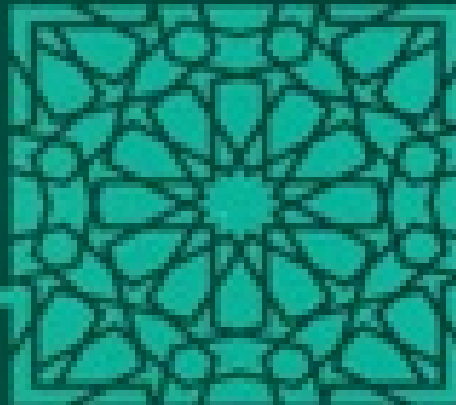
تَقْضِيَةُ الْأَمْرِ بِالْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِمُ السَّلَام

در اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان

علی بن ابیطالب عَلَيْهِمُ السَّلَام

ترجمت و تفسیر و تخریج از سوی دفتر تبلیغات اسلامی

جمهوری اسلامی ایران، مؤسسه تحقیقات و نشر اسلامی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رساله تفضیل امیرالمومنین علیه السلام در اثبات برتری حضرت امیرمومنان علی بن ابیطالب علیه السلام

نویسنده:

شیخ مفید

ناشر چاپی:

تاسوعا

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست	۵
رساله تفضيل اميرالمومنين عليه السلام در اثبات برترى حضرت اميرمومنان على بن ابيطالب عليه السلام	۷
مشخصات كتاب	۷
مقدمه مؤسسه	۷
مقدمه مترجمان	۸
مقدمه محقق رساله	۱۱
اشاره	۱۱
۱- التفضيل	۱۱
۲- التفضيل	۱۲
۳- تفضيل الائمه عليهم السلام على الأنبياء	۱۲
۴- تفضيل الائمه عليهم السلام	۱۲
۵- تفضيل الائمه عليهم السلام على غير جدهم من الأنبياء عليهم السلام	۱۲
۶- تفضيل الائمه عليهم السلام على الملائكه	۱۲
۷- تفضيل الائمه عليهم السلام	۱۲
۸- تفضيل امير المؤمنين عليه السلام	۱۲
۹- تفضيل على عليه السلام على اولى العزم من الرسل	۱۲
۱۰- تفضيل على عليه السلام على اولى العزم من الرسل	۱۳
۱۱- تفضيل امير المؤمنين عليه السلام على غير النبى صلى الله عليه وآله وسلم، و تفضيل اولاده على اولاد الشيخين	۱۳
۱۲- تفضيل امير المؤمنين عليه السلام على من عدا خاتم النبيين صلى الله عليه وآله وسلم	۱۳
۱۳- تفضيل نبينا محمد وآله الطاهرين صلوات الله عليهم اجمعين على جميع الأنبياء والمرسلين	۱۳
۱۴- تفضيل النبى وآله الطاهرين صلى الله عليه وآله وسلم على الملائكة المقربين	۱۳
۱۵- الرسالة الباهرة فى العترة الطاهرة عليهم السلام	۱۳
۱۶- منهاج الحق واليقين فى تفضيل امير المؤمنين على سائر الأنبياء والمرسلين عليهم السلام	۱۳

- ۱۷- المنهج القويم في تفضيل الصراط المستقيم على عليه السلام على سائر الأنبياء والمرسلين سوى نبينا صلى الله عليه وآله وسلم ذى الفضل العدي
عنوان این رساله (رساله تفضیل امیر المؤمنین علیه السلام ۱۴
- اشاره ۱۴
- ۱- تفضیل علی علیه السلام علی الامه ۱۴
- ۲- تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السلام علی سائر الامه ۱۴
- ۳- تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السلام علی سائر البشر ۱۴
- ۵- تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السلام علی سائر الصحابه ۱۴
- ۶- تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السلام علی سائر الصحابه ۱۴
- ۷- تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السلام علی جمیع الأنبياء غیر محمد صلى الله عليه وآله وسلم: ۱۴
- روش تحقیق ۱۵
- ۱- نسخه‌های مورد اعتماد ۱۵
- ۲- کاری که ما در این رساله انجام داده‌ایم ۱۶
- متن رساله ۱۶
- اشاره ۱۶
- مقدمه [بیان اقوال شیعه در این باره] ۱۶
- فصل ۱ استدلال به آیه مباحله در برتری امام علی علیه السلام بر همگان به جز رسول اکرم صلى الله عليه وآله وسلم ۱۷
- فصل ۲ استدلال از طریق این مطلب که پیامبر صلى الله عليه وآله وسلم دوستی و محبت علی علیه السلام را دوستی خود و خشم و کینه‌ورزیدن با
فصل ۳ استدلال به حدیث مرغ بریان ۲۰
- فصل ۴ استدلال بر برتری امیر المؤمنین علی علیه السلام در دنیا بنا بر مقام ایشان در قیامت ۲۱
- فصل ۵ استدلال به روایات شیعه بر برتری امام علی علیه السلام ۲۲
- فصل ۶ استدلال به روایات اهل سنت ۲۳
- فصل ۷ استدلال بر افضل بودن علی علیه السلام به واسطه جهاد و کوشش ایشان ۲۴
- درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان ۲۵

رساله تفضیل امیرالمومنین علیه السلام در اثبات برتری حضرت امیرمؤمنان علی بن ابیطالب علیه السلام

مشخصات کتاب

شابک : ۹۶۴-۹۰۴۲۳-۷-۷۳۰۰۰ ریال ؛ ۹۶۴-۹۰۴۲۳-۷-۷۳۰۰۰ ریال

شماره کتابشناسی ملی : ۷۹-۲۲۶

عنوان و نام پدیدآور : رساله تفضیل امیرالمومنین علیه السلام در اثبات برتری حضرت امیرمؤمنان علی بن ابیطالب علیه السلام / مولف ابو عبدالله محمد بن محمد بن نعمان معروف به شیخ مفید؛ مترجمان علیرضا بهار دوست، محمدحسین شمسایی
مشخصات نشر : تهران: تاسوعا، ۱۳۷۹.

مشخصات ظاهری : ص ۷۲

فروست : (احیاء التراث الشیعی ۳)

یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس

عنوان قراردادی : [رساله تفضیل. برگزیده]

موضوع : علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. — فضایل

موضوع : کلام شیعه امامیه — قرن ۴ ق

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۹۵۱

رده بندی کنگره : BP۳۷/۴/م۶۶ ۵۰۴۲۱۲ ۱۳۷۹

سرشناسه : مفید، محمد بن محمد، ق ۴۱۳ - ۳۲۶

شناسه افزوده : مفید، محمد بن محمد، ۴۱۳ - ۳۳۶ ق. رساله تفضیل

شناسه افزوده : بهار دوست، علیرضا، مترجم

شناسه افزوده : شمسایی، محمدحسین، مترجم

وضعیت فهرست نویسی : فهرست نویسی قبلی

مقدمه مؤسسه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

و صلی الله علی سیدنا و نبینا محمد و آله الطاهرین امام ابو الحسن امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام مولودی که در کعبه چشم به جهان گشود و هم در خانه خدا و در محراب عبادت فرق مبارکش به ضربت شقاوت شکافت، بزرگترین شگفتی تاریخ است. زندگانی سراسر افتخار او، صفات ناهمگون و ظرفیت عظیم وجودی او، دانش بی کران، بینش جامع نگر، همچنین هدفمندی و پایداریش بر اصول و سرانجام نوع نگاهش به دنیا- همان که برای دیگران همه چیز است و برای او پست تر از هیچ! همه جلوه‌هایی از این شگفتی به شمار می‌رود. این مجموعه موجب گردیده تا او شخصیت خود را در هیئتی بنمایاند که با شخصیت‌های ممتاز بشری نیز هرگز قابل قیاس و سنجش نباشد، چونان که او را به دراز ناگشوده آفرینش و معمای بزرگ هستی تبدیل نموده و عقول اندیشمندان و اندیشه خردمندان را به تحیر واداشته که او را چه

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۸

بنامند: مخلوق و یا برتر از آن! کلید واژگان تفضیل و برتری او را بر بنی آدم- به استثناء شخصیت شخیص خاتم الانبیاء محمد

مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم - باید در این موضع جستجو نمود.

موضوع برتری و تفضیل امیر مؤمنان و امام پارسایان حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام از دیرباز محل بحثهای نظری میان صاحبان، اندیشه و اهل رأی در عالم اسلام بوده و متفکرین خردورز را به تکاپوی فکری واداشته است. در این میان اندیشمندان شیعی مذهب نیز که همه هستی خود را وامدار پیشوای خویش می‌دیده‌اند و از سویی بنا به شواهد کتاب خدا و سخنان نبی مکرم اسلام حضرت محمد بن عبد الله صلی الله علیه و آله و سلم هیچ گونه تردیدی در ترجیح علی - این یگانه شهسوار عالم اسلام نداشته کوشیده‌اند تا حدیث تفضیل سرور و امیر خود را به میزان استدلال و معیار برهان چونان سنجیده سازند که ابرهای ابهام و تردید را بزداوند و عقول سلیم و فطرت‌های پاک را به تواضع وادارد.

رساله‌ای که هم اینک در پیش روی شماست، تلاشی از این نوع است. این رساله از نظر قدمت تاریخی و نیز شیوه پرداخت موضوع و قدرت استدلال و متانت برهان دارای

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۹

امتیازات فراوان و کم مانندی است و مؤلف بزرگوار آن که خود از بلندترین قله‌های معرفت شیعی و تواناترین مرزبان حریم ولایت و توحید در قرن چهارم هجری است، هدفی را که از نگارش این رساله مطمح نظر قرار داده با اتکا به دریای دانش خود و استمداد از روح مطهری که قلم را در ابراز شیدایی و شیفتگی نسبت به او به چرخش آورده، به شایستگی ادا نموده است. او محمد بن محمد نعمان ملقب به شیخ مفید است و کتاب حاضر بخشی از مجموعه رسائل او به شمار می‌رود.

مؤسسه پژوهش و مطالعات عاشورا افتخار دارد که در سال جاری که به نام مبارک امیر مؤمنان امام علی بن ابی طالب علیه آلف التحیه و الثناء نامیده شده است، این اثر ارزنده را به جامعه دوستداران آن پیشوای سپیدرویان تقدیم کند.

امید است این خدمت اندک در پیشگاه آن امیر ملک و ملکوت به دیده قبول نگریسته شود.

مؤسسه پژوهش و مطالعات عاشورا ۱۷ / محرم الحرام / ۱۴۲۱ / ۳ / ۲ / ۱۳۷۹

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۱۱ فهم کن گر مؤمنی فضل امیر المؤمنین فضل حیدر، شیر یزدان، مرتضای پاکدین

فضل آن کس کز پیمبر بگذری، فاضلتر اوست فضل آن رکن مسلمانی، امام المتقین کسایم مروزی شاعر قرن چهارم هجری قمری

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۱۳

مقدمه مترجمان

مسأله تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السلام یکی از مسائلی است که از قدیم میان متکلمان مسلمان مورد بحث بوده است. این رساله نیز یکی از تألیفاتی است که به این موضوع می‌پردازد. شیخ مفید (ره) متکلم بزرگ امامیه در اواخر قرن چهارم و ابتدای قرن پنجم چندین کتاب در این باره تألیف کرده است که یکی از این تألیفات «رساله تفضیل» می‌باشد. این رساله نمودار اعتقاد و باور اکثر متکلمان شیعه است که در آن به اثبات برتری امیر المؤمنین علی علیه السلام بر همگان بجز حضرت ختمی مرتبت صلی الله علیه و آله و سلم پرداخته است.

غیر از شیعیان گروه‌های دیگری از مسلمانان نیز قائل به مسأله تفضیل هستند اما در دایره شمول آن اختلاف نظر دارند. همان طور که

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۱۴

ابن ابی الحدید در مقدمه شرح نهج البلاغه بیان داشته، میان گروه‌های معتزله در این مسأله اختلاف نظر است. او می‌نویسد: «قدمای

بصری مانند ابو عثمان عمرو بن عبید و ابو اسحاق ابراهیم بن سیار و ابو عثمان عمرو بن بحر جاحظ و جماعتی دیگر از ایشان معتقدند که ابو بکر از علی علیه‌السلام برتر و افضل بوده و آنان ترتیب فضیلت خلفای چهارگانه را به ترتیب خلافت ایشان می‌دانند. امام عموم معتزلیان بغداد، چه متقدم و چه متأخر، همچون ابو سهل بشر بن معتمر و ابو موسی عیسی بن صبیح و ابو عبد الله جعفر بن مبشر و ابو جعفر اسکافی و ابو الحسن خیاط و ابو القاسم عبد الله بن محمود بلخی و شاگردانش معتقدند که علی علیه‌السلام از ابو بکر افضل است. (۱)

نمونه‌ای از تألیفات قدمای بصریان کتاب العثمانیه نوشته عمرو بن بحر جاحظ است که در آن فضایل و مناقب عثمان را ذکر کرده و به اثبات برتری خلفای سه‌گانه بر امیر المؤمنان علی علیه‌السلام پرداخته است. اما ابو جعفر اسکافی که از سران معتزله بغداد است با تألیف کتاب نقض العثمانیه به رد این کتاب پرداخته است. ابن ابی الحدید در شرح

(۱) ر ک: به ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، به اهتمام محمد ابو الفضل ابراهیم، انتشارات اسماعیلیان، افسس مصر، ۱۹۵۹، ج ۱، ص ۷ و جلوه تاریخ در شرح نهج البلاغه ترجمه دکتر محمود مهدوی دامغانی، نشر نی، ج ۱، ص ۱.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه‌السلام، ص: ۱۵

نامه شماره ۵۴ نهج البلاغه می‌نویسد: «ابو جعفر اسکافی بر کتاب العثمانیه جاحظ نقض ورد نوشته است و بر قاعده معتزله بغداد معتقد به برتری علی علیه‌السلام بر دیگر اصحاب بوده است و به گونه حقیقی علوی و به کمی تعصب و انصاف آراسته بوده است.» (۱)

شیخ مفید نیز در مقدمه این رساله با آزاد اندیشی خاص خود بدون هیچ تعصبی به ذکر اقوال گروه‌های مختلف شیعه در این مسأله پرداخته و پس از ذکر این اقوال در هفت فصل به اثبات اندیشه و اعتقاد خود یعنی تفضیل و برتری علی علیه‌السلام بر همگان، پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌پردازد. رساله تفضیل با همه اختصار، نشانگر غنای دانش و روش مؤلف آن است، چرا که با استناد به روایات عامه و خاصه و شواهد تاریخی و مقامات و ویژگی‌های امیر مؤمنان علی علیه‌السلام مدعای خویش را اثبات می‌کند.

درخشش ستاره علی علیه‌السلام چنان دیدگان را به سوی خود معطوف ساخته است که حتی دشمنان نیز به فضایل ایشان اعتراف کرده‌اند. ابن ابی الحدید معتزلی از محققین علمای اهل سنت در مقدمه شرح نهج البلاغه می‌نویسد: «چه بگویم در باره بزرگمردی که دشمنانش به

(۱) ر ک: شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ج ۱۷ ص ۱۳۲.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه‌السلام، ص: ۱۶

فضیلت او اقرار کرده‌اند و برای آنان امکان منکر شدن مناقب او فراهم نشده است و نتوانسته‌اند فضایل او را پوشیده بدارند و تو (خواننده) می‌دانی که بنی امیه در خاور و باختر جهان بر پادشاهی چیره شدند و با تمام مکر و نیرنگ در خاموش کردن پرتو علی علیه‌السلام کوشیدند و بر ضد او تشویق کردند و بر همه منبرها او را لعن کردند و حتی از نامگذاری کودکان به نام علی علیه‌السلام منع کردند و همه این کارها بر برتری و علو مقام او افزود.» (۱)

فضایل و مناقب علی علیه‌السلام به حدی بوده است که ستیزنده‌ترین دشمنان آن حضرت یعنی معاویه، مؤسس حکومت امویان بارها به آنها اقرار کرده است. نمونه‌ای از این اعترافات را ابن ابی الدنیا در کتاب مقتل الامام امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه‌السلام، فصل اعتراف دشمنان به فضایل حضرت بیان کرده است. او می‌نویسد: «چون خبر شهادت علی علیه‌السلام به معاویه رسید،

او به همراه همسرش دختر قرظه در ظهر یک روز تابستانی در حال استراحت نیم روزی بود. در آن هنگام گفت: **إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ** و سپس افزود: چه بسیار دانش و فضیلت

(۱) نک به شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ج ۱ ص ۱۶ و نیز به جلوه تاریخ در شرح نهج البلاغه ترجمه دکتر محمود مهدوی دامغانی ج ۱ ص ۱۱ مراجعه فرمایید.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه‌السلام، ص: ۱۷

و نیکی و فقه را که مردم از دست دادند. آن گاه همسرش گفت: تو تا دیروز با نیزه چشمش را هدف قرار داده بودی و امروز در مرگ او **إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ** می‌گویی؟! معاویه گفت: و ای بر تو! نمی‌دانی که مردم چه بسیار دانش و فضیلت و سوابق درخشان را از دست دادند. «۱»

دستگاه خلافت عباسی نیز هر چند برای مصلحت حکومت، از عقیده امامت و پیشوایی مفضول بر فاضل حمایت می‌کردند، در همان حال برای کاستن منزلت حضرت علی علیه‌السلام از هیچ کوششی دریغ نوزیدند و حتی کار را بدان جا کشیدند که در مجالس خود به امیر المؤمنین علی علیه‌السلام اهانتها نمودند، اما با این حال، مأمون که از نظر علمی سر آمد همه خلیفگان عباسی است مجالس مناظره‌ای را ترتیب داد که خود در آنجا از عقیده تفضیل و برتری علی علیه‌السلام دفاع کرده و به اثبات آن پرداخته است. نمونه‌ای از این مناظرات را می‌توانید در کتاب گرانقدر عقد الفرید ملاحظه فرمایید. «۲»

(۱) نک. به ابن ابی‌الدنیا، کتاب مقتل الامام امیر المؤمنین علی بن ابی‌طالب علیه‌السلام به تحقیق شیخ محمد باقر محمودی ص ۱۰۵، این کتاب یکی از آثار ارزنده قرن سوم هجری است که با سعی و اهتمام فراوان محقق محترم و تعلیقات سودمند ایشان به چاپ رسیده است.

(۲) نک به ابن عبد ربه، عقد الفرید به تحقیق دکتر عبد المجید الرحینی، چاپ دار الکتب العلمیه، بیروت، ج ۵ ص ۳۴۹.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه‌السلام، ص: ۱۸

محقق محترم استاد علی موسی کعبی که رساله را تصحیح کرده‌اند در تعلیقات خود که بر این رساله مرقوم داشته‌اند، همه احادیث و روایاتی را که مورد استناد شیخ قرار گرفته، به منابع و مصادر حدیثی ارجاع داده‌اند. مقدمه ایشان بر رساله را نیز ما ترجمه کرده‌ایم که پس از این خواهد آمد.

ایشان در بخشی از مقدمه خود که بر این رساله نوشته‌اند تألیفاتی را که در موضوع تفضیل حضرت ختمی مرتبت صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و خاندان پاک ایشان علیهم‌السلام بر دیگر انسانها نگاشته شده، ذکر کرده‌اند. ما چون مقدمه ایشان را ترجمه کرده‌ایم دیگر در اینجا حاجتی به ذکر این تألیفات نمی‌بینیم. همان طور که محقق محترم نوشته‌اند، این تألیفات را از میان منابع و مصادری که در اختیار داشته‌اند آورده‌اند و ما در اینجا در راستای تحقیق ایشان و برای تکمیل کتابشناسی موضوعی تفضیل، به یک تألیف گرانقدر در این موضوع اشاره می‌کنیم که بدان اشاره نکرده‌اند و آن کتاب المعیار و الموازنه تألیف ابو جعفر محمد بن عبد‌الله اسکافی با پسرش ابو القاسم جعفر بن محمد اسکافی است.

مؤلف در این کتاب به اثبات برتری امیر مؤمنان علی بن ابی‌طالب علیه‌السلام پس از حضرت ختمی مرتبت صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و پیامبران بر همه خلق و تمامی مسلمانان می‌پردازد. خوشبختانه این اثر ارزشمند به همت دانشمند

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه‌السلام، ص: ۱۹

محترم آقای حاج شیخ محمد باقر محمودی تصحیح و منتشر گردیده است. «۱»

در پایان مترجمان بر خود فرض و لازم می‌بینند که مراتب سپاس خود را خدمت حضرت استاد آقای دکتر محمود مهدوی دامغانی (دامت افاضاته) تقدیم دارند. ایشان با اشارات و راهنمایی‌های خویش چه در تهیه این مقدمه و چه در ترجمه سطر به سطر رساله ما را یاری دادند، البته نواقص و کاستی‌های این ترجمه بر عهده مترجمان است، امید که اهل فضل از راهنمایی دریغ نوزند.

علیرضا بهار دوست محمد حسین شمسایی مشهد مقدس - جمعه دهم ذیحجه ۱۴۱۷ عید سعید قربان برابر با بیست و نهم فروردین ماه ۱۳۷۶

(۱) کتاب المعیار و الموازنه، به قلم روان و شیوای آقای دکتر محمود مهدوی دامغانی به فارسی ترجمه گردیده و به همراه تعلیقات سودمند ایشان به سال ۱۳۷۴ توسط نشرنی به چاپ رسیده است.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۲۱

مقدمه محقق رساله

اشاره

الحمد لله الذي اوضح لنا سبل الهدى واليقين، و اوجب علينا التمسك بشرع الحق المبين و افضل الصلاة و اتم التسليم على محمد الامين خير الوري و سيد الانبياء و على آله الهداء الميامين، سيما ابن عمه و خليفته المخصوص بالفضل و المرتضى على جميع الاوصياء المرضيين، و على صحبهم المتقين، و التابعين لهم باحسان الى يوم الدين.

خواننده عزیز:

رساله‌ای که پیش روی شماست، یکی از گرانبهاترین تألیفات متکلم معروف محمد بن محمد بن نعمان حارثی عکبری معروف به شیخ مفید به شمار می‌آید. شیوه برجسته شیخ به سبب زیبایی عبارت، قوت تألیف، ساده نویسی و استدلال متین و نیرومند، در میان اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۲۲

روشهای معمول کلامی عصر وی کم مانند است. چیره دستی شیخ مفید که حریف را به زانو در می‌آورد و مهارت وی در به کارگیری روایات و هماهنگ ساختن اصول نوشتاری در راستای رسیدن به هدف از دیگر ویژگیهای شاخص شیخ است.

این رساله شامل یک مقدمه و هفت فصل می‌باشد که مؤلف در آن به برتری امیر مؤمنان علی علیه السلام بر همه خلق بجز حضرت ختمی مرتبت صلی الله علیه و آله و سلم استدلال کرده است، آن هم به موجب مواردی مانند وحی و رسالت و نبوت و که وجود دارد و مختص پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم است.

این بحث همواره انگیزه‌ای برای مناظره بوده و در نزد اندیشمندان و صاحب نظران از اهمیت خاصی برخوردار بوده است.

به همین علت دانشمندان بسیاری را می‌بینیم که بدان پرداخته و رساله‌ها و کتابهایی در این موضوع نگاشته‌اند. به این خاطر مناسب دیدیم اسامی مصنفاتی را که در موضوع تفضیل حضرت ختمی مرتبت صلی الله علیه و آله و سلم و خاندان پاک ایشان علیهم السلام بر دیگران نگاشته شده، بیاوریم تا فایده این بحث کامل شود و جایگاه این رساله را میان دیگر تألیفاتی که در این موضوع نوشته شده، بشناسیم. از میان منابع و مصادری که در اختیار داریم به نگاشته‌های زیر در این موضوع دست یافته‌ایم:

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۲۳

۱- التفضیل

: تألیف ابو طالب عبید الله بن ابی زید احمد بن یعقوب بن نصر انباری (متوفای ۳۵۶ ه. ق) نجاشی در رجال خود از این کتاب نام برده است.

۲- التفضیل

: تألیف فارسی بن حاتم بن ماهویه قزوینی. نجاشی از این کتاب نیز در رجال خود نام برده است.

۳- تفضیل الأئمة علیهم السلام علی الأنبياء

: تألیف حسن بن سلیمان بن خالد حلّی صاحب کتاب «مختصر بصائر الدرجات» علامه مجلسی (ره) در بحار الانوار از این کتاب نقل کرده است. میرزا عبد الله افندی اصفهانی گوید: «او در این کتاب با سخن شیخ مفید در کتاب اوائل المقالات و با کلام شیخ طوسی در المسائل الحائریه به مناقشه پرداخته است و ما از این رساله نسخه‌ای در دست داریم».

۴- تفضیل الأئمة علیهم السلام

علی الأنبياء الذین کانوا قبل جدهم النبی الخاتم صلوات الله علیه و علی آله الذی هو اشرف الخلائق و افضلهم: تألیف سید هاشم بحرانی (متوفای ۱۱۰۷ ه. ق)

۵- تفضیل الأئمة علیهم السلام علی غیر جدهم من الأنبياء علیهم السلام

: تألیف مولی محمد کاظم بن محمد شفیع هزار جریبی حائری صاحب کتاب البراهین الجلیله (متوفای ۱۳۳۲ ه. ق)

۶- تفضیل الأئمة علیهم السلام علی الملائکه

: تألیف شیخ مفید. نجاشی در اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۲۴ رجال خود و صاحب ایضاح المکنون از این کتاب نام برده‌اند.

۷- تفضیل الأئمة علیهم السلام

علی الملائکه: تألیف شیخ میرزا یحیی بن محمد شفیع اصفهانی، صاحب کتاب تعیین الثقل الاکبر (متوفای ۱۳۲۵ ه. ق).

۸- تفضیل امیر المؤمنین علیه السلام

: تألیف شیخ ابو الفتح محمد بن علی بن عثمان کراچکی (متوفای ۴۴۹ ه. ق) این کتاب به چاپ رسیده است.

۹- تفضیل علی علیه السلام علی اولی العزم من الرسل

- تألیف ابو الحسن علی بن عیسی بن علی بن عبد الله ربّانی (متوفای ۳۸۴ ه. ق) قفطی در انباه الرواه شرح حال او را آورده و کتابهای کلامی و ادبی او را احصا کرده و این کتاب را در ضمن آنها بر شمرده است.

۱۰- تفضیل علی علیه السلام علی اولی العزم من الرسل

: تألیف علامه سید هاشم بحرانی (متوفای ۱۱۰۷ ه. ق) این کتاب با کتابی که در شماره ۴ بیان کردیم، تفاوت می‌کند.

۱۱- تفضیل امیر المؤمنین علیه السلام علی غیر النبی صلی الله علیه و آله و سلم، و تفضیل اولاده علی اولاد الشیخین

: تألیف سید محمد بن علامه سید دلدار علی نقوی لکنهوی، (متوفای ۱۲۸۴ ه. ق) مؤلف این کتاب را در رد برخی از دانشمندان اهل سنت که معاصرش بودند، نوشته است.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۲۵

۱۲- تفضیل امیر المؤمنین علیه السلام علی من عدا خاتم النبیین صلی الله علیه و آله و سلم

: تألیف علامه محمد باقر مجلسی (متوفای ۱۱۱۱ ه. ق) شیخ سلیمان بن علی بن سلیمان در کتابش به نام عقد اللآل فی فضائل النبی و الآل علیهم السلام از آن نقل کرده است.

۱۳- تفضیل نبینا محمد و آله الطاهیرین صلوات الله علیهم اجمعین علی جمیع الأنبیاء و المرسلین

، تألیف شیخ محمد بن عبد علی بن محمد احمد آل عبد الجبار قطیفی.

۱۴- تفضیل النبی و آله الطاهیرین صلی الله علیه و آله و سلم علی الملائکة المقربین

. تألیف مولی محمد مسیح بن اسماعیل فسوی (متوفای ۱۱۲۷ ه. ق) او در این کتاب به این سخن فخر رازی که می‌گوید ملائکه از انسانها برترند، متعرض شده و سپس سخن او را بدین گونه توجیه کرده که مراد فخر رازی عموم بشر و انسانها نیستند و دلیل او پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و خاندان ایشان را در بر نمی‌گیرد.

۱۵- الرسالة الباهرة فی العتره الطاهره علیهم السلام

: تألیف سید شریف مرتضی، علم الهدی ابو القاسم علی بن حسین موسوی (متوفای ۴۳۶ ه. ق) سید مرتضی (ره) در این رساله پیشگامی و برتری امامان معصوم علیهم السلام را بر همه مخلوقات به جز جد ایشان حضرت ختمی مرتبت صلی الله علیه و آله و سلم اثبات کرده است. این رساله در ضمن رسائل اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۲۶ شریف مرتضی به چاپ رسیده است.

۱۶- منهاج الحق و الیقین فی تفضیل امیر المؤمنین علی سائر الأنبیاء و المرسلین علیهم السلام

: تألیف سید ولی بن نعمه الله حسینی رضوی حائری، که معاصر با پدر شیخ بهایی است. او در این رساله دلایل و براهینی را از کتابهای شیعه و اهل سنت در برتری امیر المؤمنین علی علیه السلام گردآوری نموده و آن را به چند بخش مرتب ساخته است.

۱۷- المنهج القویم فی تفضیل الصراط المستقیم علی علیه السلام علی سائر الأنبیاء و المرسلین سوی نبینا صلی الله علیه و آله و سلم ذی الفضل العمیم:

تألیف شیخ مهذب الدین احمد از شاگردان فاضل شیخ حر عاملی (ره) (متوفای ۱۱۰۴ ه. ق) و صاحب کتاب فائق المقال فی الحدیث و الرجال همان طور که از مقدمه این کتاب به نظر می‌رسد، این رساله استدراکی است بر کتاب منهاج الحق و یقین (که در پیش گذشت) و دلایل و براهینی را که سید ولی بن نعمه الله نیاورده، بیان داشته است.

عنوان این رساله (رساله تفضیل امیر المؤمنین علیه السلام

اشاره

این رساله ذیل عناوین مختلفی آمده است که می‌توان آنها را در موارد زیر منحصر کرد:
اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۲۷

۱- تفضیل علی علیه السلام علی الامه

: نسخه‌ای از این رساله با همین عنوان در کتابخانه آیه الله مرعشی (ره) به شماره ۱۴ در ضمن مجموعه ۲۴۳ و همچنین نسخه‌ای به شماره ۱۹ در ضمن مجموعه ۲۵۵ بنا بر آنچه در فهرست کتابخانه آمده، موجود است.

۲- تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السلام علی سائر الامه

: همچنین نسخه «أ» در کتابخانه فوق الذکر با این عنوان می‌باشد که از نسخه‌های مورد اعتماد ما در این کار بوده است. توضیح در باره این نسخه در روش تحقیق خواهد آمد.

۳- تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السلام علی سائر البشر

: این رساله با همین عنوان در الذریعه می‌باشد.

۵- تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السلام علی سائر الصحابه

: این عنوان در اعیان الشیعه آمده است.

۶- تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السلام علی سائر الصحابه

: این عنوان در رجال نجاشی آمده است.

۷- تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السلام علی جمیع الانبیاء غیر محمد صلی الله علیه و آله و سلم:

همان طور که در روش تحقیق این رساله خواهد آمد، نسخه «ج» که یکی از نسخه‌های چاپی و مورد اعتماد ما در این پژوهش می‌باشد، با این عنوان آمده است.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۲۸

چون با دقت به این رساله نظری بیفکنیم، در می‌یابیم که هر یک از این عنوانها (به جز عنوان اخیر) نه برای مضامین آن عنوانی

جامع و مانع است و نه محتوای رساله را در بر می‌گیرد، چرا که مصنف در این رساله به برتری امیر المؤمنین علی علیه السلام بر ملائکه و همه انسانها که پیامبران نیز از جمله آنها هستند به جز پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم حکم کرده است. پس از دقت نظر در این رساله در می‌یابیم که هر یک از عنوانهای ششگانه نخستین، بخشی یا بیشتر از یک بخش از مواردی را که مصنف بدان حکم کرده خارج می‌کند. مثلاً برتری ایشان بر امت و اصحاب، برتری ایشان را بر ملائکه و پیامبران علیهم السلام را خارج می‌کند.

اما به نظر می‌رسد که عنوان اخیر جامع همه مواردی باشد که مؤلف در مسأله تفضیل و برتری ایشان حکم کرده است. چرا که برتری ایشان بر پیامبران به جز پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم برتری ایشان را بر اصحاب و امت و انسانها و ملائکه نیز می‌رساند. این عنوان، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم را از این عموم خارج می‌کند که مقصود مؤلف نیز اقتضای همین را دارد.

تعداد نامهای رساله این مطلب را برای ما روشن می‌کند که مؤلف این عنوان را به صورت مطلق، بدون هیچ اضافه یا قیدی یعنی ذیل عنوان «تفضیل امیر المؤمنین» وضع کرده است، هر کس که پس از

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۲۹

مؤلف، اطلاعی از این رساله پیدا کرده، از برخی عبارتهای مصنف در این رساله استفاده کرده و به عنوان آن چیزی را افزوده و یا آن را به قیدی مقید کرده است. مثلاً عنوانهای «التفضیل علی الصحابه» و «التفضیل علی اصحابه» از این سخن مؤلف که در آغاز رساله آمده، برداشت شده: «اختلفت الشیعة فی هذه المسأله، فقالت الجارودیة: انه علیه السلام كان افضل من كافة الصحابه» همچنین عنوان «التفضیل علی البشر» از این سخن مؤلف در رساله برداشت شده: «وقال جمهور من اهل الآثار منهم و النقل بالروایات و طبقه من المتکلمین منهم و اصحاب الحجاج: انه علیه السلام افضل من كافة البشر سوی رسول الله محمد بن عبد الله صلی الله علیه و آله و سلم فإنه افضل منه» و همچنین عنوان «التفضیل علی الأنبياء سوی رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم» از این عبارت مؤلف برداشت شده است: «وقضينا بأنه افضل من جميع الملائكة و الأنبياء و من دونهم و من عالم الانام».

بخاطر همه این مواردی که بیان کردیم، نتیجه می‌گیریم که عنوان اخیر بهترین نام از عنوانهای هفت گانه مذکور می‌باشد. اما به جز چاپ قدیمی این رساله، نسخه دیگری یافت نشده که مؤید این عنوان باشد و همچنین در کتابهای فهرست به ویژه فهرست نجاشی به عنوانی بر نخوردیم که این سخن ما را تأیید کند و لذا ظاهراً معلوم می‌شود که

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۳۰

این عنوان پس از زمان مؤلف ساخته شده است و ما عنوان را به صورت مطلق یعنی بدون هیچ اضافه و قیدی، برگزیدیم. چرا که این عبارت بخش مشترک در میان عنوانهای هفتگانه می‌باشد که این موجب اطمینان خاطر است. و الله المسدد الصواب

روشی تحقیق

۱- نسخه‌های مورد اعتماد

الف: نسخه‌ای است در کتابخانه آیه الله مرعشی (ره) به شماره ۴ در ضمن ۱۱۶۱، این نسخه در سال ۱۱۵۴ ه. ق. نوشته شده و رمز آن «أ» است.

ب: نسخه‌ای که در همین کتابخانه به شماره ۱۳ در ضمن مجموعه ۷۸ موجود است و در قرن سیزدهم نوشته شده است. رمز این رساله در پاورقی‌ها «ب» می‌باشد.

ج: نسخه‌ای که در نجف اشرف در ضمن مجموعه رسائل شیخ مفید (افست مکتبه مفید شهر مقدس قم) به چاپ رسیده و رمز آن در اینجا «ج» می‌باشد.

۲- کاری که ما در این رساله انجام داده‌ایم

الف: مقابله نسخه چاپی رساله با دو نسخه خطی. پس از این مقابله

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۳۱

دریافتیم که نسخه چاپی این رساله دارای خطا و غلط بسیار است و همچنین دو نسخه خطی در بسیاری از موارد با هم همگون هستند.

ب: مدرک‌یابی نقل قولها و احادیثی که مصنف از مصادر معتبر شیعه و اهل سنت نقل کرده است.

ج: استحکام بخشیدن به متن رساله با زدودن هر گونه تصنیف و باقی گذاشتن موارد صحیح نسخه‌های قابل اعتماد در متن رساله، با

اشاره به اختلاف نسخه‌ها در پاورقی. اما به پاره‌ای از اختلافات که معنایی را نمی‌رسانند اشاره نکرده‌ایم.

د: افزودن سر فصلهایی که مفهوم بخشهای مختلف رساله را روشن می‌کند، البته آنها را میان دو قلاب قرار داده‌ایم.

از خداوند بزرگوار و توانا خواهانیم بر آنان که در راه احیای تراث اهل بیت علیهم السّلام تلاش می‌کنند، موفقیت و استحکام رأی را منت گذارد.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین علی موسی کعبی شهر مقدس قم - ۱۵ شعبان ۱۴۱۲ ه. ق

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۳۳

متن رساله

اشاره

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۳۵

مقدمه [بیان اقوال شیعه در این باره]

(۱) شیخ مفید که خدا از او خشنود باد، گوید: گروههای مختلف شیعه در این مسأله هم‌رأی نیستند. جارودیّه «۱» گوید: همانا علی علیه السّلام از همه صحابه برتر است. ولی دیگر گروههای شیعه بر برتری علی علیه السّلام بر همه صحابه قطع ندارند و قائلند به اینکه هر کس ایشان را با صحابه نخستین مساوی بداند یا او را از آنها برتر بداند، و یا در این امر تردید داشته باشد، بدعت گذاشته است. این عده همچنین قطع و یقین دارند که تمام پیامبران علیهم السّلام از علی علیه السّلام برترند.

شیعیان دوازده امامی نیز در این باره اختلاف دارند. بیشتر متکلمان ایشان گویند: قطعا و یقینا پیامبران علیهم السّلام از علی علیه السّلام برترند.

محدثین اهل نقل و تفقد در روایات و گروهی از متکلمان ایشان و اصحاب مناظره گویند: همانا علی علیه السّلام از همه انسانها برتر است، جز

(۱) - جارودیّه فرقه‌ای از شیعیان زیدی هستند که منسوب به ابو جارود زیاد بن منذر (متوفای حدود سال ۱۵۰ ه. ق.) می‌باشد اینان

قایل به تفضیل علی علیه‌السلام هستند و گویند: «هیچ یک از صحابه به مقام و منزلت ایشان نمی‌رسند و هر که ایشان را دارای این مقام و منزلت نداند کافر گردیده است و چون اکثر امت با ایشان بیعت نکردند کافر و گمراه شده‌اند» اینان بعد از امام علی علیه‌السلام مقام امامت را شایسته امام حسن و پس از او امام حسین علیه‌السلام و پس از اینان شورایی مرکب از فرزندان این دو می‌دانند. پس هر که خروج کند و شمشیر بر کشد شایسته مقام امامت است. بنگرید به المقالات و الفرق: ۱۸، الملل و النحل: ۱: ۱۴۰، الفرق بین الفرق: ۳۰، مقالات الاسلامیین: ۱: ۲۵۹.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه‌السلام، ص: ۳۶

حضرت ختمی مرتبت محمد بن عبد الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ که ایشان از علی علیه‌السلام برتر است. (۱) گروه اندکی از ایشان نیز در این مسأله توقف نموده‌اند و گویند: نمی‌دانیم که آیا علی علیه‌السلام از جهت سزاوار بودن به پاداش از پیامبران پیشین برتر است و یا برابر با ایشان می‌باشد و یا در مرتبه‌ای پایین‌تر از ایشان قرار داشته است ولی این را می‌دانیم که بی‌شک حضرت ختمی مرتبت محمد بن عبد الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ از علی علیه‌السلام برتر است. گروهی دیگر از ایشان نیز گویند: امیر المؤمنین صلوات الله علیه از همه انسانها برتر است به جز پیامبران اولوالعزم، چه اینکه ایشان در پیش خدا از علی علیه‌السلام برترند. (۱)

(۱) - برای تفضیل اقوال فرقه‌ها و مذاهب در این مسأله، بنگرید به الفصول المختارة ۶۷-۶۸.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه‌السلام، ص: ۳۷

(۱)

فصل ۱ استدلال به آیه مباحله در برتری امام علی علیه‌السلام بر همگان به جز رسول اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه‌السلام، ص: ۳۹

(۱) آنان که می‌گویند امیر المؤمنین علی علیه‌السلام از همه پیامبران پیشین و همه مردم بجز پیامبر هدایت محمد علیه و آله‌السلام برتر است، چنین استدلال می‌کنند:

برتری رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ بر همه انسانها، با دلایلی که همه دشمنان در مقابل آن سر تسلیم فرود می‌آوردند، ثابت است. از جمله این دلایل دو سخن پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ است. ایشان فرمود: «من گرامترین انسانها هستم» (۱) و نیز فرمود: «من سرور فرزندان آدم هستم و هیچ فخری نیست». (۲)

و چون ثابت گردید که ایشان برترین انسانهاست، مسلماً امیر المؤمنین صلوات الله علیه از نظر فضیلت در مرتبه بعد از ایشان

(۱) - صحیح بخاری ۶: ۲۲۳، مستدرک حاکم ۴: ۵۷۳، مجمع الزوائد ۹: ۱۱۶، شرح الاخبار: ۱۹۵/۱۵۶. پاره‌ای دیگر از مصادری که این عبارت «انا سید البشر» در آنها ذکر شده در پاورقی شماره ۲۳ آمده است.

(۲) - صحیح مسلم ۴: ۱۷۸۲/۲۲۷۸، سنن ترمذی ۵: ۵۸۷/۳۶۱۵، مسند احمد ۱: ۵ و ۱ و ۲ و ۲۹۵، مستدرک حاکم ۳: ۱۲۴، تاریخ کبیر تألیف بخاری ۷: ۴۰۰/۱۷۴۸، مصابیح السنه ۴: ۳۲/۴۴۶۲، الفردوس ۱: ۴۳/۱۰۴، الشفا ۲: ۳۵۲، تهذیب تاریخ دمشق ۷: ۲۴۰، مجمع الزوائد ۱۰: ۳۷۶، لسان المیزان ۴: ۲۹۰/۸۲۶، کتر العمال ۱۱، ۴۳۴/۳۲۰۴.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه‌السلام، ص: ۴۰

قرار می‌گیرد، چه اینکه خود پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ بر این مطلب راهنمایی نموده و برای اثبات آن دلیل و برهان

اقامه کرده است.

(۱) یکی از آن براهین چنین است: آن هنگام که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم مسیحیان نجران را به مباحله فرا خواند تا حق خویش را آشکار سازد و برای پیامبری‌اش برهان بیاورد و برای آنان ثابت کند که مخالفت آنها با وجود اقامه برهان از سر دشمنی و عناد بوده، علی علیه السلام را هم‌رتبه خویش قرار داد و حکم کرد که او هم‌تا و به منزله نفس اوست. ایشان مرتبه فضیلت علی علیه السلام را از خود پایین تر نیاورد. بلکه برابر خویش قرار داد. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در آن هنگام این آیه را از جانب پروردگار متعال در این باره تلاوت کرد و شهادت داده و تأکید نمود:

فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ «۱».

«پس هر که در این باره پس از دانشی که تو را حاصل آمده، با تو محاجه کند، بگو: بیاید پسرانمان و پسرانتان و زنانمان و زنانتان و نفسهایمان و نفسهایتان را فراخوانیم، سپس مباحله کنیم و لعنت خدا را بر دروغگویان قرار دهیم.»
سپس ایشان حسن و حسین علیهم السلام که ظاهر و اژه ابناء بر این دو

(۱) - سوره مبارکه آل عمران، آیه ۶۱.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۴۱

صدق می‌کند و فاطمه سلام الله علیها که منظور از نساء در این آیه ایشان می‌باشد و امیر المؤمنین علی علیه السلام که مقصود از نفس در آیه اوست را برای مباحله فرا خواند. «۱»

(۱) به طور قطع می‌دانیم که منظور ایشان از نفس، چیزی همانند خون و هوا و غیره که قوام پیکره مادی انسان به آن است؛ نیست و همچنین مقصود ایشان از جمله ندع انفسنا و انفسکم خود ایشان نمی‌باشد چرا که درست نیست انسان نفس خود را به سوی خویش یا دیگری فرا خواند. تنها چیزی که باقی می‌ماند اینست که منظور ایشان از کلمه «نفس» رساندن معنی هم‌تا، مثل و نظیر است مراد کسی است که در عزت، کرامت، محبت، ریاست، ایثار، بزرگی و جلالت در نزد خداوند سبحان جایگاهی چون خود او داشته باشد «۲».

بر اساس همان اعتقادی که خداوند واجب کرده و بندگانش را به آن ملزم نموده است. اگر هیچ دلیل دیگری وجود نمی‌داشت که حاکی از برتری پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بر امیر المؤمنین علی علیه السلام باشد همین اشاره پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم (که فرمود: ندع انفسنا و انفسکم) دلالت بر تساوی آنها هم در فضیلت و هم در رتبه می‌کرد. اما دلایل دیگری موجود است که حضرت ختمی مرتبت صلی الله علیه و آله و سلم را از این تساوی خارج می‌کند و برتری علی علیه السلام بر سایر افراد بشر به مقتضای این مسأله باقی می‌ماند.

(۱) - صحیح مسلم ۴: ۱۸۷۱/۳۲، سنن ترمذی ۵: ۶۳۸/۳۷۲۴، مسند احمد ۱: ۵ و ۱ و ۲ و ۲۹۵، مستدرک حاکم ۳: ۱۲۴، تاریخ کبیر تألیف بخاری ۷: ۴۰۰/۱۷۴۸، مصابیح السنه ۴: ۳۲/۴۴۶۲، الفردوس ۱: ۴۳/۱۰۴، الشفا ۲: ۳۵۲، تهذیب تاریخ دمشق ۷: ۲۴۰، مجمع الزوائد ۱۰:

۳۷۶، لسان المیزان ۴: ۲۹۰/۸۲۶، کنز العمال ۱۱، ۴۳۴/۳۲۰۴۰.

(۲) - یکی دیگر از دلایل این مطلب فرمایش تهدید آمیز پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم است که یک بار به اهل طائف و بار دیگر به قریش خطاب فرمود ایشان فرمودند: «لتسلمن اولاً بعثن رجلاً منی - در یک روایت به جای منی، مثل نفسی آمده است فلیضربن اعناقکم. تسلیم شوید! و گر نه از جانب خودم کسی را که به منزله جان من است به سوی شما می‌فرستم تا گردنهایتان را

بزند. استیعاب ۳: ۴۶، اسد الغابه ۴: ۲۶، شرح الاخبار ۱: ۱۱۱/۳۲ و ۳۳، الصواعق المحرقة: ۱۲۶.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۴۳

(۱)

فصل ۲ استدلال از طریق این مطلب که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم دوستی و محبت علی علیه السلام را دوستی خود و خشم و کینه‌ورزیدن با علی علیه السلام را خشم و کینه‌ورزیدن با خود و جنگ با علی علیه السلام را جنگ با خود قرار داده است.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۴۵

(۱) یکی از دلایل برتری امیر المؤمنین علی علیه السلام این است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم احکام ولایت علی علیه السلام را با احکام ولایت خویش یکسان قرار داده «۱» و حکم دشمنی با او را به مثابه دشمنی با خود بیان داشته است، «۲» حکم کرد که هر که با علی علیه السلام بجنگد، چنان است که با من جنگیده است «۳» و میان خودش و او در هیچ امری تفاوتی قائل نشد و در باره بغض و دوستی با علی علیه السلام نیز به همین گونه حکم کرد. «۴».

همچنین ما به طور قطع می‌دانیم که ایشان این حکم را به خاطر تمایل و علاقه به علی علیه السلام قرار نداده بلکه آن را بنا بر استحقاق و شایستگی او و لزوم اجرای عدالت در داوری بیان داشته است.

و چون حکم بر این امر بدین گونه است که ما بیان کردیم، باید

(۱) - برخی از آن موارد این دو فرمایش پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم است. ایشان فرمود: «من كنت مولاه فعلى مولاه» «هر که من مولای اویم پس علی مولای اوست» و نیز این فرمایش: «من آمن بى و صدقنى فليتول على بن ابى طالب بعدى، فان ولايته ولايتى، و ولايتى ولايه الله. هر کس به من ایمان آورده و مرا تصدیق کرده است، باید پس از من ولایت علی بن ابی طالب علیه السلام را بپذیرد چرا که ولایت علی علیه السلام ولایت من است و ولایت من ولایت خداست.» بنگرید به سنن ۵: ۶۳۳/۳۷۱۳، مسند احمد ۱: ۱۱۹ و ۸۴ و ۱۵۲ و ۳۳۱ و ۴: ۲۸۱ و ۳۶۸ و ۳۷۲ و ۵: ۳۴۷ و ۳۶۶ و ۷۴۱۹، زندگی امام علی علیه السلام از کتاب تاریخ دمشق ۱: ۱۹.

(۲) - یکی از آن موارد این فرمایش پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم خطاب به علی علیه السلام است: «عدوك عدوى، و عدوى عدو الله» «دشمن تو دشمن من و دشمن من دشمن تو است» بنگرید به مستدرک حاکم ۳: ۱۲۷ و ۱۲۸، الرياض النضرة ۳: ۱۲۲ و ۱۲۴ و ۱۶۷، مجمع الزوائد ۹: ۱۳۳.

(۳) - یکی از موارد این فرمایش پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم خطاب به علی و فاطمه و حسن و حسین علیهم السلام است «انا حرب لمن حاربتم و سلم لمن سالمتم» و همچنین این فرمایش ایشان خطاب به علی علیه السلام «يا على! حربك حربى و سلمك سلمى» «جنگ تو جنگ من و صلح تو صلح من است» بنگرید به سنن ترمذی ۵: ۶۹۹/۳۸۷۰، سنن ابو ماجه ۱: ۵۲/۱۴۵، مسند احمد ۲: ۴۴۲ مستدرک حاکم ۳: ۱۴۹.

(۴) - در این مورد احادیث بیشماری وارد شده است از قبیل:

«ما بال اقوام يبغيضون عليا، من ابغض عليا فقد ابغضنى و من فارق عليا فقد فارقتى» چگونه است که بعضی به علی بغض می‌ورزند، هر کس به علی بغض بورزد به من بغض ورزیده و هر کس از علی جدا شود از من جدا شده است.

«من احبنى فليحب عليا و من ابغض عليا فقد ابغضنى» هر که مرا دوست می‌دارد باید علی را نیز دوست بدارد و هر کس به علی بغض ورزد به من بغض ورزیده است.

«من احب علیا فقد احبنی، و من ابغضه فقد ابغضنی» هر که علی را دوست بدارد مرا دوست داشته و هر که بغض او باشد بغض من است.

و ایشان خطاب به علی چنین فرمود: «حبیبک حبیبی، و حبیبی حبیب الله» دوست تو دوست من و دوست من دوست خداست. احادیثی که در این باره وارد شده، فراوانند. بنگرید به مستدرک حاکم ۳: ۱۲۷ / ۱۳۰، اسد الغابه ۴: ۳۸۳، الصواعق المحرقة، ۱۲۳، الفردوس ۵: ۳۱۶ / ۸۳۰۴، زندگی امام علی علیه السلام از کتاب تاریخ دمشق ۲: ۱۸۵، ۱۹۰ و ۲۱۷، الرياض النضرة ۳: ۱۲۲ و ۱۲۴ و ۱۶۷، مجمع الزوائد ۹: ۱۳۲ و ۱۳۳، مناقب ابن مغزلی: ۱۵۱ / ۱۰۸، کنز العمل ۱۲: ۲۱۸.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۴۶

امیر المؤمنین علیه السلام در فضیلتی که در خلال بحث برایش ثابت شد، در همان مرتبه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم باشد (۱) و الا (در این عبارت) هیچ وجهی در فضیلت و برتری برای او نیست؛ و این مطلب مانند همان مطلبی است که در استدلال اول بیان کردیم. بنا بر این پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و امام علی علیه السلام در هر زمینه‌ای باید با یک دیگر برابر باشند جز فضایی که به واسطه دلیلی خاص از این حکم خارج می‌شوند و به اعمال و قرب ویژه ایشان اختصاص دارد. بنا بر آنچه یادآور شدیم پیامبر اموری را که به امیر المؤمنین و یا خودش عطا شده به وی نسبت نداده است، بلکه بر فضیلتی که هر دو در آن مساویند جدا از موارد خاص، تکیه کرده است.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۴۷

(۱)

فصل ۳ استدلال به حدیث مرغ بریان

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۴۹

(۱) یکی دیگر از دلایل برتری امیر المؤمنین علی علیه السلام روایتی است که هم شیعه و هم اهل سنت آن را نقل کرده‌اند. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم خطاب به خداوند عرض کرد: «خداوندا! محبوبترین آفریدگانت را پیش من بیاور تا با من از این مرغ بریان بخورد.» در آن هنگام علی علیه السلام وارد شد و چون چشم پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به علی علیه السلام افتاد، فرمود: «پیش من بیا!» (۱) که مقصود ایشان از این سخن این است که علی علیه السلام محبوبترین آفریدگان پیش خدا و در نظر او است.

ما می‌دانیم که محبت خداوند نسبت به آفریدگانش در واقع پاداش، بزرگداشت، تجلیل و تعظیم او برای آنان است و به گونه‌ای عام که اطفال، حیوانات، بلا دیدگان و دیوانگان را در بر بگیرد بکار

(۱) - سنن ترمذی ۵: ۶۳۶ / ۳۷۲۱، مستدرک حاکم ۳: ۱۳۰، فضائل الصحابة ۲: ۵۶۰ / ۹۴۵، جامع الاصول ۹: ۴۷۱ / ۶۴۸۲، مصابیح السنة ۴: ۱۷۳ / ۴۷۷۰، حلیة الاولیاء ۶: ۳۳۹، اسد الغابه ۴: ۳۰، الرياض النضرة ۳: ۱۱۴، ذخائر العقبی: ۶۱، البدایة و النهایة ۷: ۳۶۳، تاریخ بغداد ۹: ۳۶۹، مجمع الزوائد ۹: ۱۲۵، کنز العمال ۱۳: ۱۶۷ / ۶۵۰۷، کفایة الطالب:

۱۴۴، مناقب ابن مغزلی: ۱۵۶، مناقب ابن شهر آشوب ۲: ۲۸۲ و ۳: ۵۹، الطرائف: ۷۱، العمدة: ۲۴۲ - ۲۵۳، الفصول المختارة: ۶۴ - ۶۸.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۵۰

برده نمی‌شود، (۱) زیرا گفته نمی‌شود: خداوند اطفال و حیوانات را دوست دارد، تا چنین برداشت شود که آنها مستحق ثواب هستند. و همچنین محبت خداوند به نظر تمام یکتا پرستان مانند طبایع انسانی نیست که به موجب تمایل به خواسته‌ها و لذت بردن از اشیاء باشد.

و چون ثابت گردد که امیر المؤمنین علی علیه السلام محبوبترین آفریدگان در پیشگاه خداوند متعال است، روشن می‌شود که او بیشترین پاداش را در پیشگاه خداوند دارست و گرامیترین مردم در نظر حضرت باری است. و این مطلب فقط بدین خاطر است که او از همه مردم دارای کرداری برتر و پسندیده‌تر بوده و بالاترین رتبه عابدان دار است.

عمومیت عبارت «محبوبترین آفریدگان در پیش خدا»، همان گونه است که تفسیرش را بیان کردیم؛ و نیز گفتیم که علی علیه السلام از تمام پیامبران و ملائکه و در مرتبه پایین‌تر از اینان، از دانشمندان نیز افضل است. و اگر دلیل خاصی حضرت ختمی مرتبت صلی الله علیه و آله و سلم را از این عمومیت خارج نمی‌کرد، ظاهر کلام چنان بود که علی علیه السلام از پیامبر نیز افضل و برتر بود ولی به خاطر مقام و فضیلت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم که نه کسی می‌تواند مشمول آن قرار گیرد و نه ادعای آن را بکند، ایشان از این عمومیت بیرون می‌باشد

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۵۱

(۱)

فصل ۴ استدلال بر برتری امیر المؤمنین علی علیه السلام در دنیا بنا بر مقام ایشان در قیامت

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۵۳

(۱) پاره‌ای از روایات که در این باره به صورت واضح و گسترده رسیده و رجال حدیثی شیعه و سنی همگی بالاتفاق آنها را از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نقل کرده‌اند، عبارت‌اند از: امیر المؤمنین علی علیه السلام به همراه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم سرپرستی حوض (کوثر) را عهده‌دار است، «۱» او لوای حمد را در پیش روی پیامبر به سوی بهشت خواهد برد، «۲» او قسمت‌کننده بهشت و دوزخ است، «۳» و هم اوست که در قیامت به همراه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از پلکان منبری که به خاطر او برای بازگشت (به سوی خدا) نصب شده، بالا- می‌رود و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم بر فراترین پله آن و امیر المؤمنین علی علیه السلام یک پله پایین‌تر از ایشان و پیامبران صلوات الله علیهم در پله‌های پایین‌تر

(۱) - الرياض النضرة ۳: ۱۷۳ و ۱۸۵، ذخائر العقبی: ۸۶ و ۹۱، مناقب ابن مغازلی: ۱۱۹ و ۳۲۷، مجمع الزوائد ۱۰: ۳۶۷، شرح ابن ابی الحدید ۹: ۱۷۲، العمدة: ۱۱۹، بشارة المصطفی: ۲۰۰.

(۲) - الرياض النضرة: ۳: ۱۷۲، ذخائر العقبی: ۷۵ و ۸۶، مناقب خوارزمی: ۲۳ و ۲۰۸، مقتل الحسین علیه السلام تألیف خوارزمی: ۴۹، شرح ابن ابی الحدید ۹: ۱۶۹.

(۳) - النهایة تألیف جزری ۴: ۶۱، الصواعق المحرقة: ۱۲۶، مناقب ابن مغازلی: ۶۷، مناقب خوارزمی، ۲۰۹ و ۲۳۶، فرائد السمطين ۱: ۲۵۳/۳۲۵ و ۲۵۴، زندگی امام علی علیه السلام از کتاب تاریخ دمشق ۲: ۲۴۳-۲۴۶، شرح ابن ابی الحدید ۹: ۱۶۵، لسان المیزان ۳: ۲۴۷، بشارة المصطفی: ۱۲۲.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۵۴

می‌نشینند. آن گاه وی فرا خوانده می‌شود و جامه دیگری بر او پوشانده می‌شود. «۱»

(۱) هیچ کس از پل صراط نمی‌گذرد مگر اینکه از جانب امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیه السلام جواز رهایی از آتش داشته

باشد. (۲)

در آن روز فرزندان او که همان امامان ابرارند، اصحاب اعراف هستند. (۳)

مانند این روایات آن قدر فراوان است که اگر آنها را بیاوریم بحث به درازا می کشد و به همان اندازه سخن را پراکنده می سازد. هر کس به روایات اهل سنت توجه کند و کتب حدیثی شیعه را توزق نماید و یا راویان هر دو فرقه را ببیند و آثارشان را بررسی کند، هیچ شکی در ظهور این احادیث و اتفاق فریقین بر صحت و قبول آنها به خود راه نمی دهد.

و به تحقیق ثابت شده است که قیامت محل کیفر و پاداش است و ترتیب درجات و درکات آن بستگی به کردار افراد دارد. دلیل این مطلب که امیر المؤمنین علی علیه السلام از همه مردم در اعمال و رفتار برتر است این است که مضمون این روایات پیشگامی امیر المؤمنین (صلوات الله و سلامه علیه) را بر همه مردم جز رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم در مقام کرامت و پاداش بالای ایشان می رساند

(۱) - لسان المیزان ۴: ۲۶۶، المحتضر: ۱۵۱.

(۲) - الرياض النضرة ۳: ۲۳۲، ذخائر العقبی: ۷۱، الصواعق المحرقة: ۱۲۶، مناقب ابن مغزلی: ۱۵۶/۱۱۹ و ۱۷۲/۱۳۱ و ۲۴۲/۲۸۹، مناقب خوارزمی: ۳۱، مقتل الحسين علیه السلام تألیف خوارزمی: ۳۹، فرائد السمطين ۱: ۲۹۲/۲۳۰.

(۳) - شواهد التنزیل ۱: ۱۹۸/۲۵۶، ینایع المودة: ۱۰۲، کافی ۱: ۱۴۱/۹، تفسیر عیاشی ۲: ۴۴/۱۸ و ۴۵، بصائر الدرجات: ۵۱۵، معانی الاخبار:

۹/۵۹، مختصر البصائر: ۵۲-۵۵، مناقب ابن شهر آشوب ۳: ۲۳۳..

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۵۵

(۱)

فصل ۵ استدلال به روایات شیعه بر برتری امام علی علیه السلام

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۵۷

(۱) اما روایاتی که فقط امامیه بدانها استدلال می کنند، به جهت آنکه از طریق ایشان و امامان آنها رسیده، فراوان و در نزد دانشمندان ایشان معروف است. این روایات در اصول و تصنیفات حدیثی آنها به صورتی واضح و گسترده پخش گردیده است. یکی از این روایات سخن امام جعفر صادق علیه السلام است که می فرماید: به خدا سوگند اگر علی بن ابی طالب (صلوات الله علیه) آفریده نمی شد، برای فاطمه دختر رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم همتایی از میان مردم نبود. (۱)

و این سخن ایشان که می فرماید: «با اینکه یوسف فرزند یعقوب پیامبری صدیق می باشد، و تا ابراهیم خلیل علیه السلام همه نیاکانش پیامبر

(۱) - الفردوس ۳: ۳۷۳/۵۱۳۰، مقتل الحسين علیه السلام تألیف خوارزمی ۱: ۶۶، تفسیر البحر المحیط ۶: ۵۰۷، کافی ۱: ۴۶۱/۱۰، تهذیب ۷: ۴۷۰/۹۰، من لا یحضره الفقیه ۳: ۳۹۳/۴۳۸۳، امالی شیخ طوسی ۱: ۴۲، مناقب ابن شهر آشوب ۲: ۱۸۱، کشف الغمّة ۱: ۴۷۲، بشارة المصطفی: ۳۲۸، المحتضر: ۱۳۳ و ۱۳۶.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۵۸

بودند، ولی به خدا سوگند پدرم امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام از او برتر بود».

(۱) و سخن ایشان آن گاه که در باره امیر المؤمنین علی علیه السلام از ایشان پرسیده شد که «جایگاه علی علیه السلام نسبت به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم چگونه بود؟» ایشان فرمود: «میان او و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم جز مقام رسالت، هیچ برتری دیگری نبود». «۱» مانند این روایت از پدر ایشان، امام محمد باقر و از امام کاظم و امام حسن عسگری علیهم السلام نیز نقل شده است.

در آثار و اخبار مشهور همه امامان تصریح شده است که «اگر رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیه السلام نبودند، خداوند نه آسمان و زمین را می آفرید و نه بهشت و دوزخ را» «۲» این مطلب برتری پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و علی علیه السلام را می‌رساند، به جهت اعمالی که انجام داده‌اند، و گویای اینست که خلاق در رسیدن به مصالحشان به شناخت و اطاعت از ایشان و تکریم و تجلیل آنها وابسته‌اند

(۱) - در المحتضر: ۲۰ مانند این روایت آمده است.

(۲) - فرائد السمطين ۱: ۳۶، ینایع الموده: ۴۸۵ ..

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۵۹

(۱)

فصل ۶ استدلال به روایات اهل سنت

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۶۱

(۱) اهل سنت از طریق جابر بن عبد الله انصاری و ابو سعید خدری (رحمهما الله تعالی) از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم روایت می‌کنند که ایشان فرمود:

«علی برترین انسانهاست». «۱» و این عبارت در موضوع مورد اختلاف نصی صریح است.

از عایشه روایت شده که روزی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «سرور عرب را به پیش من فراخوانید». عایشه عرض کرد: «مگر شما سرور عرب نیستید؟» ایشان فرمود: «من سرور آدمیانم و علی علیه السلام سرور عرب است». «۲»

ایشان علی علیه السلام را در برتری بر مردم برابر خود قرار داد و میان خود و او واسطه‌ای قرار نداد، از این نظر او در فضیلت با پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

(۱) - الفردوس ۳: ۶۲ / ۴۱۷۵، سیر اعلام النبلاء ۸: ۲۰۵، زندگی امام علی علیه السلام از کتاب تاریخ دمشق ۲: ۴۴۴ - ۴۴۸، تاریخ بغداد ۳: ۱۹۲ و ۷: ۴۲۱، کنز العمال ۱۱: ۶۲۵ / ۳۳۰۴۶، لسان المیزان ۳: ۱۶۶.

(۲) - مستدرک حاکم ۳: ۱۲۴، حلیة الاولیاء ۱: ۶۳ و ۳۸، الصواعق المحرقة:

۱۲۲، تاریخ بغداد ۱۱: ۸۹، ذخائر العقبی: ۷۰، زندگی امام علی علیه السلام از کتاب تاریخ دمشق ۲: ۲۶۱، شرح ابن ابی الحدید ۹: ۱۷۰، مجمع الزوائد ۹: ۱۳۱، کنز العمال ۱۱، ۶۱۸ / ۳۳۰۰۰۶.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۶۲

برابر است.

(۱) از عایشه، به سندی که مورد قبول محدثان است، روایت شده که پس از پیروزی امیر المؤمنین علی علیه السلام بر خوارج و کشتن آنها، وی در مورد آنان گفت: «آنچه میان من و امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیه السلام گذشته مرا از گفتن آنچه که در

باره او و خوارج از رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ شنیده‌ام، باز نمی‌دارد؛ شنیدم که پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرمود: «آنان (خوارج) بدترین خلق و مردمند که آنها را بهترین خلق و مردم می‌کشد». (۱)
از جابر بن عبد الله انصاری روایت کرده‌اند که او می‌گفت:

«علی علیه السلام سرور انسانهاست و در این مورد جز کافر کسی تردید نمی‌کند». (۲)

در این باب اخبار و روایات فراوانی موجود است که در آنچه ما به اثبات آن همت گماشتیم کفایت می‌کند، و بر این احتجاج به هر یک از آنها وجهی وجود دارد و اصل در آنها همان روشی است که ما بیان کردیم، و اللهُ وَلِيُّ التَّوْفِيقِ

(۱) - شرح ابن ابی الحدید ۲: ۲۶۷، مناقب ابن مغزالی: ۵۶ / ۸۰، تذکره الخواص: ۱۰۴، مجمع الزوائد ۶: ۲۳۹.

(۲) - الرياض النضرة ۳: ۱۹۸، فضائل الصحابة ۲: ۵۶۴ / ۹۴۹، المحتضر:

۱۵۱، و نیز بنگرید به پاورقی شماره (۲۲) ..

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۶۳

(۱)

فصل ۷ استدلال بر افضل بودن علی علیه السلام به واسطه جهاد و کوشش ایشان

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۶۵

(۱) بیشتر اهل نظر، برابری فضیلت یک شخص بر دیگران، بر سه روش تکیه می‌کنند: نخست: اعمال آشکار؛ دوم: شنیدن اخبار و حکایاتی که گویای اندازه ثواب افراد باشد و آنچه گفته‌ها بر آن دلالت دارد؛ سوم: منافی که به وسیله اعمالش به دین می‌رساند. پاره‌ای از روایاتی را که مبین اندازه ثواب آن حضرت بود، در پیش بیان کردیم. اما در باره اعمال ظاهر آن حضرت باید گفت: اعمال نیک آشکاری که از امیر المؤمنین صلوات الله علیه نقل شده، برای هیچ کس روایت نشده است.

از آنجا که اسلام تمامی مصالح بشر را ملحوظ داشته، بهترین ادیان است. و به همین دلیل سعی در تأیید دستورات آن از افضل اعمال محسوب می‌شود. علاوه بر این، اندیشمندان اجماع دارند که دستورات اسلام بهترین احکام است و عمل به آنها افضل اعمال است. و کلام مخالفین در باره آیه شریفه كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام، ص: ۶۶

که آن را بر تمام امت اسلامی حمل می‌کنند نیز تأکید همین دلیل است.

(۱) اما اثبات برتری آن حضرت در منفعت رسانی به دین به دو صورت امکان‌پذیر است:

نخست: بیشتر معتزله برتری پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ را بر پیامبران پیشین به کثرت تصدیق‌کنندگان و پیروان دین و شریعت ایشان نسبت به امتهای قبل دانسته‌اند.

و از آنجا که تثبیت شریعت اسلام با یاری رساندن به پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ و به خاطر سهمی که برای امیر المؤمنین علی علیه السلام در آن بر شمردیم میسر گردیده، نفع و پاداشی که به او می‌رسد موجب برتری و فضیلت ایشان بر همه امتهای پیشین و آیندگان می‌شود.

دوم: چون ثابت شد که امت اسلامی برحق‌ترین امم از میان سایر امتهاست، ثابت می‌شود و منفعتی که از اسلام به این امت رسیده که پیامبر آن را آورده به دیگران نرسیده است. و از آنجا که این نفع به مدد و کمک امیر المؤمنین علی علیه السلام به مسلمانان رسیده است، همان فضیلتی که برای پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ از جانب پروردگار محقق گردید، برای علی علیه السلام نیز

ثابت می‌شود. و این مطلب بر مبنای قواعدی بود که این گروه در برتری افراد دارند و در آن فضیلت شخص را بر پایه نفع عام و زیادی معتقدان به مذهب او می‌دانند.

و الله ولی التوفیق، و صَلَّى اللهُ عَلَى سَيِّدِ رَسَلِهِ مُحَمَّدِ النَّبِيِّ وَآلِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می‌کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می‌دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیت های گسترده مرکز :

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی

دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری ، رسانه ساز ، موبایل ساز ، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک ، SMS و...
ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی ، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳ ، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳-۱۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۹۰ IR
۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید
ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام :- هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بپدان، نگاه می دارد و با حجت های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».